

Redengevende beschrijving

Nummer monument:	73
Soort monument:	Gemeentelijk monument
Adres:	Rijnlanderweg 916, 2132 MN Hoofddorp
Naam object:	De Vogel
Kadastrale gegevens:	Haarlemmermeer AL 2307
Oorspronkelijke functie:	Boerderij
Huidige functie:	Kantoor C-Bèta, kantoorruimte
Bouwjaar:	1855 (schuur), 1895 (woonhuis)
Omvang bescherming:	De bescherming betreft de boerderij bestaande uit het voormalige woonhuis en schuur, en het erf met oprijlaan, tuin en houtwal. De bijgebouwen en het hek maken geen onderdeel uit van de bescherming.
Stedenbouwkundige context:	De boerderij is gesitueerd aan de zuidoostzijde van de Rijnlanderweg, ten zuiden van Hoofddorp. De boerderij is met de nok dwars op de weg gesitueerd. De Rijnlanderweg, van oorsprong Sloterweg, is een van noordoost naar zuidwest gesitueerde ontginningsas van de Haarlemmermeerpolder en onderdeel van de oorspronkelijke infrastructuur. Tussen 1845 en 1852 werd de Haarlemmermeer drooggemalen en verkaveld in een strikt geometrisch patroon van hoofdwegen, zijwegen en vaarten, gesitueerd van het zuidwesten naar het noordoosten en van het noordwesten naar het zuidoosten. Centraal loopt de Hoofdvaart van zuidwest naar noordoost, met parallel ten zuidoosten hiervan de Sloterweg, van het dorp Kaag naar Sloten. In de jaren 1960 is de weg in tweeën gedeeld door de uitbreiding van Schiphol, het deel ten zuiden van Hoofddorp is vanaf dat moment de Rijnlanderweg gaan heten. Ter plaatse van Rijnlanderweg 916 is het open, agrarische karakter van het land aan weerszijden van de weg bewaard gebleven.
Cultuurhistorische context:	De Sloterweg – en later Rijnlanderweg – is een ontginningsas met van oorsprong aan weerszijden overwegend agrarische bebouwing. Boerderij De Vogel werd drie jaar na de drooglegging gebouwd op de kavels KK 1-9. De nog bestaande schuur is daarmee een van de oudste van de Haarlemmermeer. De eerste inwoners van de Haarlemmermeer, de pioniers, kwamen uit het hele land en bouwden hun boerderij vaak in de traditionele stijl van de streek waar ze vandaan kwamen. De boerderijen van de Haarlemmermeer kenmerken zich daarmee door diversiteit. In de Haarlemmermeer was sprake van zowel akkerbouw als veeteelt.
Architectonische kenmerken:	Boerderij De Vogel behoort tot het Vlaamse schuurtype, een boerderijtype dat traditioneel is voor de Zuid-Hollandse eilanden. Het Vlaamse schuurtype kenmerkt zich door een relatief smal, vierkant woonhuis met schuin hierachter een brede, hoge schuur met zijlansdeel. De oorspronkelijke boerderij uit 1855 is vermoedelijk gebouwd in opdracht van Maria Theresia Catharina de Vogel van Aalst, weduwe van Jean Emanuel Antonie Kun. Zij kocht op 3 mei 1855 de grond waarop de boerderij werd gebouwd en stichtte in datzelfde jaar boerenbedrijf De Vogel. Maria was afkomstig uit Rotterdam, nabij de Zuid-Hollandse eilanden waar het Vlaamse schuurtype zijn oorsprong kent. Het is niet bekend wie de oorspronkelijke boerderij heeft ontworpen. In 1895 brandde het woonhuis van de boerderij af. Deze werd herbouwd in opdracht van de toenmalige eigenaar, Gijsbert Michiel Sigmund. Het woonhuis uit 1895 heeft invloeden van chaletstijl. Het is niet bekend wie het woonhuis heeft ontworpen.

De constructie van het woonhuis bestaat uit gemetselde, dragende gevels met vermoedelijk een houten, enkelvoudige balklaag (niet in het zicht) en een houten gordingenkap.

De constructie van de schuur bestaat uit een reeks dekbalkgebinten met hierop een schaarspant. De schuur heeft gemetselde, dragende gevels.

Bouwgeschiedenis:

De boerderij is tot 1999 agrarisch in gebruik geweest door de familie Van Arkel, die de boerderij vanaf 1894 afwisselend pachtte en in eigendom had.

In 1943 is een dubbele bedrijfsdeur in de rechter zijgevel van het woonhuis vervangen voor een breed drielichtvenster. Op een later tijdstip is hier een smalle deur aangebracht met links hiervan een breed venster.

De voorgevel is grotendeels ongewijzigd gebleven, hier is een kelderraam dichtgemetseld en weggewerkt achter de plint. In de linker zijgevel van het voorhuis zijn geen wijzigingen, op het linker dakvlak is een dakkapel geplaatst.

In de rechter zijgevel van de schuur is ca. halverwege een dubbele deur aangebracht. In het op-een-na achterste spaarveld van de gevel is een brede, hoge roldeur geplaatst. In de linker zijgevel zijn twee garagedeuren aangebracht.

In 1999 werd de boerderij verkocht aan de gemeente. Tijdens de meest recente verbouwing tot kantoor is weinig bewaard gebleven van de structuur van het woonhuis. Ter plaatse van de grote openslaande deeldeuren van de schuur is een stalen kozijn met glazen deuren aangebracht. In de schuur zijn stalen constructies aangebracht om de houten gebintconstructie te ondersteunen.

Bouwkundige toestand:

Goed. Het pand is recent verbouwd en wordt onderhouden.

Beschrijving exterieur:

De boerderij bestaat uit een woonhuis met schuin daarachter, tegen het woonhuis, een schuur. Het woonhuis heeft een vierkante plattegrond en bestaat uit één bouwlaag onder een kap met in de kap een verdiepingsvloer. Op het rechter dakvlak van het zadeldak is een kleine dakkapel ter plaatse van een voormalig hooiluik, op het linker dakvlak een dakkapel van na de bouwtijd. Het dak is gedekt met zwart geglaazuurde verbeterde hollandsse pannen. Op de nok een gemetselde schoorsteen uit de bouwtijd. Het dak is aan beide zijden voorzien van een mastgoot van pvc.

De gevels zijn gemetseld in rode vormbakstenen in kruisverband en voorzien van een grijs gecementeerde plint. De voorgevel heeft rechts uit het midden de voordeur met bovenlicht met glas in lood. Rechts hiervan een H-schuifvenster, links twee H-vensters, net als op de verdieping. De deur en de vensters zijn voorzien van een anderhalfsteense gemetselde strekken, de vensters hebben betonnen onderdorpels. Onder het meest rechter venster op de begane grond is de gemetselde strek zichtbaar van een voormalig keldervenster.

Tussen de twee vensters op de verdieping is een hardstenen gevelsteen met het jaartal 1895. In de geveltop zijn drie muurankers zichtbaar met hierboven de tekst 'De Vogel' in siersmeedwerk. De dakrand is aan de voorzijde versierd met een houten, geschulpte windveer in chaletstijl met makelaar.

In de rechter zijgevel van het woonhuis een breed venster en een deur met bovenlicht van na de bouwtijd. In de bovenzijde van gevel zes muurankers waarvan twee gekoppelde.

In de linker zijgevel drie H-schuifvensters, waarvan de voorste niet voorzien is van een gemetselde strek en de twee achterste wel. In de gevel zeven muurankers, waarvan drie gekoppeld.

De schuur tegen het woonhuis heeft een rechthoekige plattegrond. Het zadeldak heeft zowel voor als achter een wolfseind en is voorzien van een pvc bakgoot. Het rechter dakvlak is gedekt met

gesmoorde muldenpannen, het linker dakvlak en de wolfseinden met stalen trapeziumplaten over het rietpakket.

De gevels van de schuur zijn gemetseld in een rode vormbaksteen in kruisverband. De stenen zijn donkerder dan de stenen in de voorgevel en hebben een smallere voeg.

In de voorgevel een brede, glazen pui ter plaatste van voormalige deeldeuren onder een anderhalfsteense gemetselde strek. In de gevel verder twee oeil de boeuf met gietijzeren roosvensters en een halfsteense rollaag. Langs de dakrand vlechtwerk met in het metselwerk muurankers.

Het metselwerk van de rechter zijgevel bestaat uit acht anderhalfsteens dikke penanten, ter plaatse van de gebinten, met hiertussen spaarvelden. Aan de bovenzijde van de spaarvelden een gemetseld, uitkragend fries. Per spaarveld een houten stalvenster uit de bouwtijd onder een anderhalfsteense gemetselde strek. In de derde spaarveld vanaf de voorzijde is een dubbele deur aangebracht, deze is niet uit de bouwtijd. In het zesde spaarveld een hoge roldeur, het dak is ter plaatse van de roldeur opgelicht. De opening is uit de bouwtijd, de roldeur niet. In het zevende spaarveld een smalle groepdeur uit de bouwtijd.

De achtergevel bestaat uit twee delen: de onderste helft is gemetseld, het bovenste deel bestaat uit potdekselwerk. Het gemetselde deel wordt verdeeld door drie gemetselde penanten. Centraal in het metselwerk een smalle groepdeur uit de bouwtijd en drie houten stalvensters. Uiterst rechts een brede schuurdeur van na de bouwtijd. In het potdekselwerk twee houten stalvensters, vermoedelijk uit de bouwtijd.

De linker zijgevel van de schuur is in opbouw gelijk aan de rechter zijgevel met stalvensters en een groepdeur uit de bouwtijd. In het eerste spaarveld vanaf het woonhuis een H-venster en een deur met bovenlicht uit de bouwtijd, met een breed, recent venster. Hierachter een dubbele garagedeur van na de bouwtijd.

Beschrijving interieur:

Van het historische interieur en de oorspronkelijke indeling van het woonhuis is weinig bewaard gebleven. De gang direct achter de voordeur is een restant van de historische structuur. De grenenhouten gordingenkap uit de bouwtijd bestaat uit een juk met een spant met overgekepte balk. Een deel van de gordingen is vervangen.

De schuur bestaat uit een brede middenbeuk en twee smallere zijbeuken. De constructie bestaat uit acht grenen dekbalkgebinten op gemetselde poeren. Aan weerszijden zijbeukspantbeenschoren en zijbeukspantbalken die de zijbeukspantbenen ondersteunen. De stalliggers zijn bij de meest recente verbouwing op diverse plaatsen vervangen door een metalen draagconstructie. Op de gebinten staan schaarspanten met overkepte balken. In de langsrichting verstevigen korbelen, gebintplaten, gordingen en windschoren de constructie. Onder het linker dakvlak zijn ronde sporen aangebracht met hierop rietlatten waarop het riet is gebonden. Het rechter dakvlak bestaat uit sporen op de gordingen met tussen de sporen en onder de dakpannen riet tegen het inregenen. Op diverse plaatsen in de schuur is de betonnen, agrarische vloer uit de twintigste eeuw zichtbaar. Voor het huidige gebruik van de schuur zijn kassen en wc-groepen in de ruimte aangebracht.

Bijgebouwen en elementen:

Boerderij De Vogel heeft twee oprijlanen, waarvan één nog in gebruik is. De rechter oprijlaan leidt tot het erf van De Vogel, de linker laan tot een veld naast de boerderij. De tweede oprijlaan wordt geflankeerd door een hek met gemetselde hekpijlers van na de bouwtijd. Op het erf van De Vogel staat een schuur uit 1971 en een kippenschuur.

Groenaanleg:

Het erf van de boerderij is rechthoekig, waarbij ca. een kwart (aan de oostzijde) behoort tot het erf van Rijnlanderweg 920. Het erf

wordt aan de noordoost-, zuidoost- en zuidwestzijde omzoomd door bomen. De tuin voor het woonhuis bestaat uit een gazon met aan weerszijden enkele struiken en bomen. Een houtwal scheidt het noordoostelijke deel van het erf van het naastgelegen akker.

Waardering:

Boerderij De Vogel is architectuurhistorisch van belang vanwege de traditionele vormgeving en het traditionele materiaalgebruik van de Vlaamse schuur.

De boerderij is cultuurhistorisch van belang vanwege de herinneringswaarde aan de agrarische oorsprong van de Haarlemmermeer en de eerste pioniers. De boerderij is cultuurhistorisch van belang als een van de oudste schuren in de Haarlemmermeer, drie jaar na de drooglegging gebouwd.

De boerderij is situationeel van belang vanwege de ligging aan de Rijnlanderweg die onderdeel uitmaakt van de oorspronkelijke infrastructuur van de polder.

De boerderij is van belang vanwege de gaafheid van de hoofdvorm, het exterieur en de constructie van de schuur.

De boerderij is van belang vanwege de herkenbaarheid van het historische erf met oprijlaan, tuin en houtwal.

De boerderij is van beeldbepalende betekenis voor het relatief kleine gebied waar het historische karakter van de Rijnlanderweg bewaard is gebleven.

De boerderij is van belang vanwege de relatieve zeldzaamheid van Vlaamse schuren in de Haarlemmermeer en de zeldzaamheid voor de regio van de vrijwel nog intacte gebintconstructie uit 1855.

Bronnen:

Berends, G., *Historische houtconstructies in Nederland* (Arnhem, 1999).

Diemen, Corry van, *Hoeven van de Meer. Portretten van boerderijen en hun bewoners deel 2* (Den Haag, 1988).

Stichting Meer-Historie, *Haarlemmermeerse boerderijen en hun bewoners* (2005).

www.hlmrmeer.nl

www.noord-hollandsarchief.nl

Noord-Hollands Archief, bouwdossier 1943/27

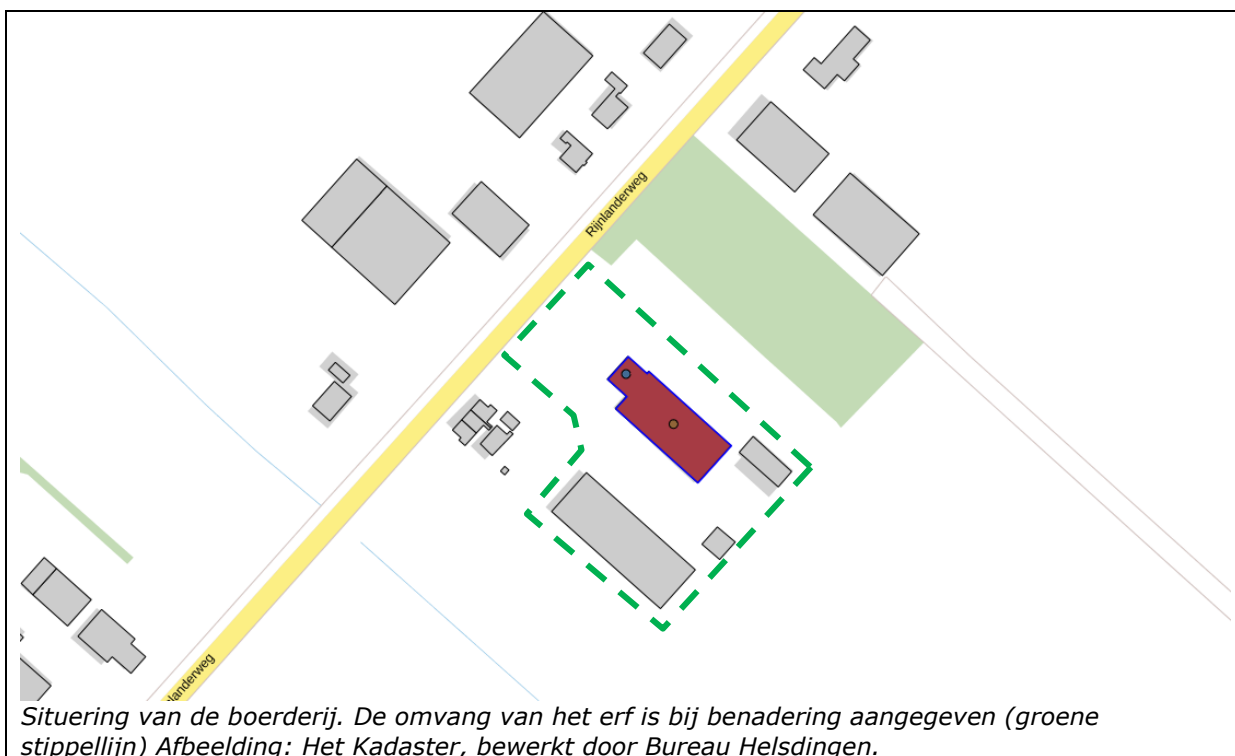
Fotoverantwoording:

Bureau Helsdingen (november 2018)

Opgesteld:

Bureau Helsdingen
23-04-2019

Afbeeldingen

De voorgevel van de boerderij met rechts achter het woonhuis de schuur.

De voordeur met bovenlicht en H-venster, beiden onder een gemetselde strek. Onder het venster de gemetselde strek van het voormalige keldervenster.

Het uiteinde van de geschulpte windveer in chaletstijl.

De rechter zijgevel van het voorhuis en de voorgevel van de schuur.

De rechter zijgevel van de schuur.

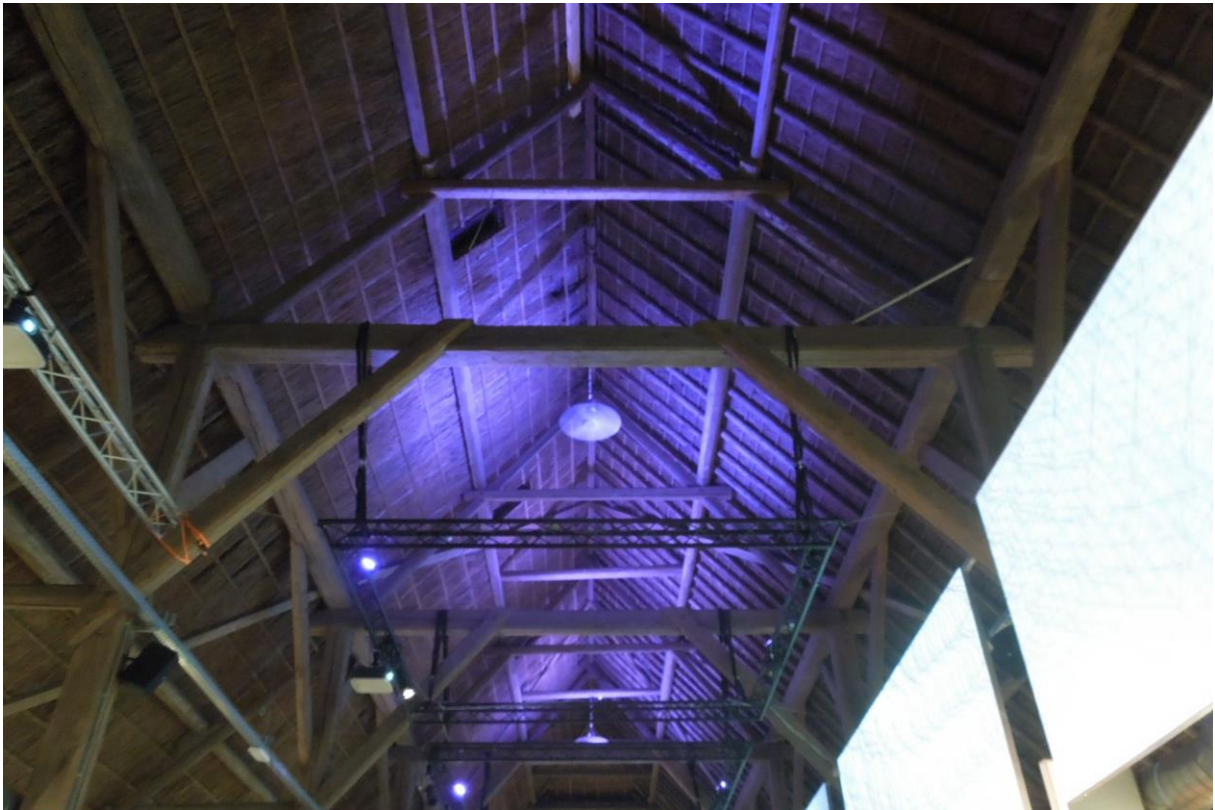
De penanten in de zijgevel met hiertussen een spaarveld met gemetseld, uitkragend fries.

De achtergevel bestaande uit metselwerk en potdekselwerk.

De kapconstructie in het woonhuis uit de bouwtijd.

De gebintconstructie van de schuur bestaande uit acht dekbalkgebinten.

De draagconstructie van de zijbeuken. De stalliggers zijn vervangen voor een metalen constructie.